

LA PARABOLA DELLA LETTERATURA TRIESTINA A TRIESTI IRODALOM PÉLDABESZÉDE

Grazie soprattutto a Svevo, Slataper, Saba la letteratura triestina è entrata stabilmente nei manuali di storia letteraria. Ma cosa si intende esattamente con questa formula? Null'altro se non quella manciata di opere che ha rappresentato - in anni in cui Trieste, il maggior porto dell'Impero asburgico, raggiungeva la ragguardevole cifra di 220.000 abitanti (i 3/4 dei quali di lingua italiana) - un privilegiato terreno di incontro, scontro, e mescolazione di cultura tedesca ed italiana, di tematiche "latine" e centroeuropee, di sensibilità mediterranea e nordica. Sullo sfondo di una condizione culturale mista, "composta di tragedia", con una sua "originalità d'affanno" (così Slataper a proposito di Trieste), e sofferta come un'ingiustizia rispetto alla massima aspirazione dei giovani intellettuali triestini di lingua italiana di quegli anni, sfiorati dall'ultima onda dei miti risorgimentali: la compenetrazione profonda e incondizionata con la cultura italiana, con quello "spirito" di Dante che, oltre il confine occidentale, si era fatto finalmente Nazione (diverso il discorso per Svevo, per ben 57 anni disciplinato suddito dell'Imperatore Re).

Stanno qui, in estrema sintesi, le ragioni di grandezza e di miseria della letteratura triestina nella sua prima e più intensa fase: inseguire un'identità che le sfugge senza poter tuttavia esorcizzare (e nemmeno volerlo, negli scrittori più grandi) la propria intima e feconda bastardaggine, e così facendo dar vita a mondi fantastici, a personaggi di carta, a sfoghi del sentimento e dell'immaginazione di portata, e non si esagera, europea. Negli anni imperiali prima e poi durante il fascismo, si consuma la luminosa vicenda di un filone di letteratura diverso e per certi aspetti in conflitto con ciò che produceva la "casa madre". Con radici nell'humus imperial-regio i grandi ca-

A triestini irodalom – elsősorban Svevonak, Slatapernek és Sabának köszönhetően – örökre bekerült az irodalomtörténeti kézikönyvekbe. De mit is értünk pontosan ezalatt? Nem más, mint néhány olyan művet, amelyek – mikor is Triest, a Habsburg Birodalom legnagyobb kikötője tekintélyes lakosságot mondhatott magának, hiszen 220.000 embert számlált (3/4 részben olasz nyelvűeket) – olyan területet mutattak be, ahol elsősorban az olasz és német kultúra, a „latin” és közép-európai témák világa, valamint az északi és mediterrán érzékenység találkozott, került szembe egymással és keveredett. Ebben a „tragédiából és bánatos eredetiségből álló” (így ír Slataper Triestről) vegyes környezeti háttérben, az akkori triestini olasz nyelvű fiatal értelmiség, akiket még megérintett a felvilágosodás mítoszainak utolsó hulláma, igazságtalanságként szenvedte el azt az erős, olasz kultúrával átitott, Dante „szellemével” való egyesülést, amely a nyugati határon túl végül nemzeté vált (más a helyzet Svevo esetében, aki egészen 57 évig volt a császár- király engedelmese alattvalója).

Mindent összevetve, ebben áll a triestini irodalom első, legintenzívebb szakaszának nagysága és szerencsétlensége: egy olyan identitás követése, amit sosem ér utol, de annak ellenére nem is tudja (és nem is akarja a legnagyobb írókból) elhárítani azt a bensőséges és gazdag keveredést, amelyből fantasztikus világokat teremtenek, papírfigurákat keltenek életre, érzelmeket és képzeteket indítanak meg, amelyek – minden túlzás nélkül – európai jelentőségűek. A császári évek alatt, illetve a fasizmus előtt és közben fejeződik be azon különböző irodalmi irányzatnak fényes eseménysorozata, amely bizonyos szempontból konfliktusba került azzal, amit az „anyai ott-